Sisäministeriö
Inrikesministeriet

16.5.2022

Lainsäädäntöneuvos Annika Parsons
puh 050-3259860

Hallintovaliokunta 18.5.2022

HE 41/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksia koskevan direktiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

TAUSTAA

Esteettömyysdirektiivissä määrätään pakolliset toiminnalliset esteettömyysvaatimukset tuotteille ja palveluille. Direktiivin tavoitteena on, että vammaisilla henkilöillä on muiden kanssa yhdenvertainen mahdollisuus saada palveluja ja tuotteita. Esteettömyysdirektiiviä sovelletaan artiklan 2 kohdan 3 mukaan myös eurooppalaiseen hätänumeroon ”112” saapuviin hätäviesteihin vastaamiseen.

Esteettömyysdirektiivin 4 artiklan kohdan 8 mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että kun sopivin hätäkeskus vastaa eurooppalaiseen hätänumeroon 112 saapuviin hätäviesteihin, se noudattaa liitteessä I olevassa V jaksossa vahvistettuja erityisiä esteettömyysvaatimuksia kansallisen hätäpalvelun organisaatioon parhaiten sopivalla tavalla.

Liitteen I, jakson V mukaan:

- Jotta vammaisten henkilöiden voidaan ennakoida pystyvän käyttämään hätäviestejä eurooppalaiseen hätänumeroon 112 mahdollisimman laajalti, niihin vastaamiseen sopivimmassa hätäkeskuksessa on sisällytettävä toimintoja, käytäntöjä, toimintamalleja, menettelyitä ja mukautuksia, joiden tavoitteena on ottaa huomioon vammaisten henkilöiden tarpeet.
- Sopivimman hätäkeskuksen on vastattava eurooppalaiseen hätänumeroon 112 saapuviin hätäviesteihin asianmukaisesti kansallisen hätäpalvelun organisaatioon parhaiten sopivalla tavalla käyttämällä samaa kommunikaatiotapaa, kuin millä yhteydenotto on vastaanotettu eli synkronoitua puhetta ja tekstiä (reaaliaikainen tekstitys mukaan luettuna), tai jos videokuvaa on tarjottu, täydellisesti interaktiiviseksi synkronoitua puhetta ja tekstiä (reaaliaikainen tekstitys mukaan luettuna) sekä videokuvaa.

Lisäksi liitteen I kohdassa IV kohdassa a säädetyt lisävaatimukset sähköisille viestintäpalveluille tulee täyttää myös hätänumeroon saapuviin hätäviesteihin vastaamisessa. Tämä edellyttää muun muassa, että sähköisten viestintäpalvelujen tarjoajat välittävät puheviestintää ja tekstiä (reaaliaikainen tekstitys mukaan luettuna) hyödyntävän hätäviestinnän synkronoituna ja, jos lisänä on videokuvaa, välittävät hätäviestinnän täydellisesti interaktiiviseksi synkronoituna sopivimpaan hätäkeskukseen.

Direktiivin 29-20 artiklojen mukaan jäsenvaltioiden on huolehdittava riittävistä ja tehokkaista oikeussuojakeinoista sekä seuraamuksista säännösten rikkomisesta.

Direktiivin 31 artiklassa säädetään, että direktiivin perustella annettavat lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset on annettava viimeistään 28.6.2022. Säännöksiä tulee soveltaa 28.6.2025 alkaen. Jäsenvaltiot voivat päättää soveltaa 4 artiklan 8 kohdassa vahvistettuja velvoitteita (hätänumeroon vastaaminen) viimeistään 28.6.2027 alkaen.

HÄTÄKESKUSTOIMINNASTA ANNETUN LAIN MUUTOKSET

Hätäkeskustoiminnasta annettuun lakiin (692/2010) esitetään lisättävän yleiseen hätänumeroon 112 vastaamista ja numeron esteettömyyttä koskevat säännökset sekä valvonta. Tällä hetkellä hätäilmoituksen voi tehdä suullisesti puhelimella, hätätekstiviestillä sekä Kelan tuottaman kokeiluvaiheessa olevan palvelun avulla suomalaisella viittomakielellä tulkin välityksellä. Kukin näistä yhteydenottotavoista on toisistaan erillisiä, eikä eri kommunikaatiotapoja ole mahdollista synkronoida yhteen. Esteettömyysdirektiivin toimeenpano edellyttää tästä syystä reaaliaikaisen tekstityksen luomista yhteydenotto- ja vastaamistapana hätänumeroon 112.

Esityksen mukaan hätäkeskustoiminnasta annettuun lakiin lisättävän uuden 10 a §:n mukaan Hätäkeskuslaitoksen olisi vastattava yleiseen hätänumeroon 112 tehtyihin hätäilmoituksiin, jotka on tehty käyttämällä reaaliaikaista puhetta tai reaaliaikaista tekstiä. Lisäksi Hätäkeskuslaitos voisi vastata hätäilmoitukseen, joka on tehty muuta hätäilmoituksen tekijän ja Hätäkeskuslaitoksen välisen vuorovaikutuksen mahdollistavaa tapaa käyttäen. Tämä mahdollistaisi tulevaisuudessa erilaisten yhteydenottotapojen kehittämisen. Videovälitteistä tulkkausta ei esitetä pakollisena yhteydenotto-/vastaamisvaihtoehtona, eikä direktiivi tätä edellytä.

Hätäkeskuslaitoksen olisi vastattava yleiseen hätänumeroon 112 käyttämällä samaa kommunikaatiotapaa, kuin millä hätänumeroon on otettu yhteyttä. Jos Hätäkeskuslaitos tarjoaisi tulevaisuudessa yhteydenottotapana myös videokuvaa, olisi siihen vastattava interaktiiviseksi synkronoidulla puheella, tekstillä sekä videokuvalla. Yleiseen hätänumeroon vastaamisesta voitaisiin säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Uuden 10 b §:n mukaan yleiseen hätänumeroon 112 vastaamisen esteettömyysvaatimusten noudattamista valvoisi sisäministeriö. Sisäministeriölle kuuluu jo nyt Hätäkeskuslaitoksen laillisuusvalvonta, joten tehtävä sopii hyvin laillisuusvalvonnan kokonaisuuteen.

Esityksen mukaan hätätekstiviestiä (13 b §) ja hätätekstiviestin käyttäjäreksiteriä (25 a §) koskeva sääntely kumottaisiin. Hätätekstiviestin käyttö on sidottu voimassa olevassa laissa ennakkorekisteröintiin, joka poistuisi esityksellä. Hätätekstiviestin käyttäjiksi on rekisteröitynyt noin 3900 henkilöä. Hätätekstiviestiä käyttävät muun muassa kuurot, huonokuuloiset ja puhevammaiset henkilöt. Vaikka ennakkorekisteröinti on alun perin tarkoitettu turvaamaan vammaisten henkilöiden hätäkeskuspalvelujen saaminen, on kyseinen mukautus kuitenkin osalle vammaisia henkilöitä esteellinen.

Ennakkorekisteröinnin poistaminen toteuttaa YK:n vammaisyleissopimuksen ja esteettömyysdirektiivin velvoitteita esteettömyydestä. Tekstiviestiä voidaan käyttää jatkossakin yhteydenotto- ja vastaamistapana 10 a §:n mukaisesti (*muu hätäilmoituksen tekijän ja Hätäkeskuslaitoksen välisen vuorovaikutuksen mahdollistava tapa*).

TALOUDELLISET VAIKUTUKSET

Puheen ja tekstin välittäminen reaaliaikaisesti hätäilmoitusten käsittelyssä on teknisesti helpoin toteuttaa 112 Suomi -sovelluksen kautta. Tämä aiheuttaa arviolta noin 250 000 euron kustannuksen. Toteutuksen jälkeisen ylläpitomaksun arvioidaan 112 Suomi -sovelluksen osalta olevan 5000 euroa/kk eli 60 000 euroa/vuosi.

Lisäksi hätäkeskustietojärjestelmään on tehtävä muutoksia, jotta hätäkeskuspäivystäjä voi vastaanottaa ja myös vastata reaaliaikaiseen tekstinsyöttöön. Näiden muutoskustannusten arvioidaan olevan 500 000 euroa ja muutoksista aiheutuu vastaava ylläpitokulu kuin 112 Suomi -sovellukseen eli 60 000 euroa/vuosi.

VOIMAANTULO

Hätäkeskustoiminnasta annetun lain muutos esitettäisiin tulevan voimaan 28.6.2025, mutta yleiseen hätänumeroon vastaaminen olisi saatettava lain mukaiseksi vuoden 2025 loppuun mennessä.